

Rozdiely v profile emocionálnej empatie v závislosti na pohlaví¹

Teoretické ukotvenie:

Česká verzia škály emocionálnej empatie (EES-R) bola vytvorená k sebaopisovaniu multidimenzionálneho konštruktú emocionálnej empatie. Je tvorená tromi subškálami Sústrast'-sunáležitosť, Emocionálne dojatie, Pozitívne zdieľanie a celkovo obsahuje 25 položiek (Seitl, et al, 2017).

Mnoho prevedených výskumov identifikovalo štatisticky významný rozdiel v emocionálnej empatii medzi skupinami rozdelenými na základe pohlavia. Konkrétne ženy vykazujú vyššiu emocionálnu empatiu ako muži (Caruso & Mayer, 1998, Davis, 1980). Otázka príčiny rozdielov v emocionálnej empatii medzi pohlavím však ešte stále nie je úplne doriešená (Eisenberg & Lennon, 1983). Ďalším rozdielom v emocionálnej empatii je vek. Starší jedinci sú viac emocionálne empatickí ako mladší. Možným dôvodom je väčšie množstvo životných skúseností, ktoré vedú k vyššej emocionálnej citlivosti (Seitl et al., 2017). Tieto súvislosti sme sa rozhodli preskúmať aj na našom dátovom súbore.

V tejto správe budeme skúmať či sa tieto súvislosti vyskytujú aj v našom výskumnom súbore.

Dáta:

Dáta k tejto správe boli získané z mojej bakalárskej práce, ktorá z dôvodu zachovania anonymity autora nebude citovaná.

V súbore sú v rôznom pomere zastúpení pracujúci dospelí zamestnaní v odlišných pracovných sférach. Celkový počet záznamov v tomto dátaseťe je 61. Vekové rozpätie súboru je 53 rokov, pričom najmladší respondent mal 19 rokov a najstarší 72 rokov. Z celkového počtu respondentov bolo 39 ženského rodu (63%) a 22 mužského rodu (37%). Pre lepšiu prehľadnosť sú deskriptívne charakteristiky výskumného súboru popísané v Tabuľke 1.

Tabuľka 1:

skupina	počet	priemer	smerodajná odchýlka	minimum	maximum
ženy	39	44,66	14,06	23	70
muži	22	40,43	15,18	19	72
celý súbor	61	43,08	14,62	19	72

¹ Dáta a ďalšie informácie o tejto správe sú dostupné na adrese: <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=94>.

Závislá premenná:

Závislú premenná v tomto datasete je viacrozmerná a reprezentujú ju jednotlivé škály nástroja k určeného k meraniu emocionálnej empatie – inventáru EES. Je tvorený troma škálami s názvom Sústrast' – sunáležitost', Emocionálne dojatie a Pozitívne zdieľanie.

Regresory:

- Pohlavie: muž alebo žena
- Vek: vek zamestnanca v rokoch

Metóda:

Na tomto dátovom súbore bude použitá metóda viacrozmernej analýzy rozptylu (MANOVA). Táto metóda sa používa na testovanie vplyvu nezávislých premenných na viacrozmernú závislú premennú v rámci jedného modelu (Drápela, nedat.).

Konkrétne na našom dátovom súbore nám jej aplikácia umožní zistiť či na hladine významnosti² existujú rozdiely v škálach emocionálnej empatie medzi pohlavím pracovníka a medzi vekom pracovníka.

Hlavným cieľom tejto správy je teda určiť, či profil emocionálnej empatie nášho výskumného súboru súvisí s tým či sa jedná o pracovníka ženského alebo mužského rodu a s tým či je daný jedinec starší alebo mladší.

K výpočtu bol použitý program Statistica. Výsledný výpočet MANOVY ukázal, že p-hodnota pri regresore vek ($p=0,05$) je vyššia než naša stanovená hladina významnosti, čo znamená výsledné skóre participanta v škále EES-R nemôžeme predpovedať pomocou premennej vek. Na druhej strane p-hodnota pri regresore pohlavie ($p=0,03$) klesla pod našu hladinu významnosti, čo znamená, že skórovanie participanta v škále EES môžeme predikovať pomocou premennej pohlavie. Teda môžeme zhodnotiť, že muži a ženy v našom výskumnom súbore sa v profile emocionálnej empatie líšia.

Willksov test slúži k overeniu štatistickej významnosti a jeho ukazovateľom je Willksova lambda. Pri prediktore pohlavia nám tento ukazovateľ vyšiel s hodnotou 0,85, čo značí stredne veľký efekt. Eta kvadrát nadobúda pri pohlaví hodnotu 0,15, čo znamená, že pohlavie vysvetľuje približne 15% rozptylu, ktoré spolu zdieľajú naše nezávislé premenné (škály EES-R).

---

² Za štatisticky významné považujeme výsledky s hodnotou $p<0,05$.

Výsledky modelu viacrozmernej analýzy rozptylu s hodnotami Willksovej lambdy k obom regresorom spolu s hodnotami štatistiky F a Éta-kvadrát sú zobrazené v Tabuľke 2.

Tabuľka 2:

Regresory	Wilkinsonova λ	F štatistika	p-hodnota	Éta-kvadrát
vek	0,87	2,73	0,05	0,13
pohlavie	0,85	3,3	0,03	0,15

Keďže samotná metóda MANOVY nám ukázala len, ktorý regresor vysvetľuje najviac rozptylu, ale prezradila nám málo konkrétnych informácií, čo mimochodom je hlavným dôvodom prečo sa s ňou v praxi nestretáme často.

Z tohto dôvodu sme sa rozhodli použiť jej model, ktorým je Hotellingov test. Podmienkou k jeho použitiu je v modeli prítomnosť iba jedného regresoru, ktorý nadobúda presne dve úrovne. Táto podmienka je v našom prípade splnená, nakoľko budeme pracovať už len s regresom pohlavie, ktorý nám v predchádzajúcom výpočte ako jediný vyšiel štatisticky významný.

Vypočítali sme Hotellingov test za účelom overenia nášho predpokladu či je profil emocionálnej empatie mužov rovnaký ako emocionálny profil žien. Výsledok ukázal štatisticky významný rozdiel $p=0,03$, čo naznačuje, že profil emocionálnej empatie mužov a žien nie je rovnaký, práve naopak výsledný profil sa bude líšiť v závislosti na pohlaví respondenta. Presné hodnoty parametrov sú k dispozícii v Tabuľke 3.

Tabuľka 3:

Hotellingovo T^2	F štatistika	p-hodnota
10,22	3,29	0,03

Údaje v tabuľke 4 naznačujú, že štatisticky významné rozdiely medzi mužmi a ženami sú predovšetkým v škále EES Sústrast'-sunáležitosť ($p=0,01$). Na tejto škále je priemerné skóre žien vyššie (52,39) ako priemerné skóre mužov (46,22).. Vo zvyšných dvoch škálach neboli nájdené štatisticky významné rozdiely.

Tabuľka 4:

Premenné	priemer	priemer	sm. odch.	sm. odch.	t hodnota	p hodnota
	muži	ženy	muži	ženy		
Sústrast'- sunáležitosť	46,22	52,39	7,92	9,24	-2,67	0,01
Emocionálne dojatie	49,74	48,55	8,13	9,69	0,49	0,62
Pozitívne zdelenie	46,48	50,34	9,49	10,60	-1,43	0,16

Diskusia:

Výsledky našich dát sa ale nezhodli z jedným z výstupov z predošlého výskumu (Seitl et al., 2017), nakoľko premenná vek sa v našich dátach neukázala ako signifikantný prediktor profilu emocionálnej empatie.

Naše výsledky však ukazujú, že profil emocionálnej empatie mužov a žien je odlišný, čo sa zhoduje s výsledkami štúdií (Seitl et al., 2017; Caruso & Mayer, 1998; Davis, 1980). Zhoda medzi uvedenými výskumami a našimi dátami je rovnako v tom, že ženy skórujú na škálach dotazníka ESS-R vyššie ako muži – s výnimkou škály Emocionálnej dojatie.

Presné príčiny rozdielov v emocionálnej empatii medzi pohlaviami nie sú doteraz presne určené a stále predstavujú oblasť, ktorú je potrebné preskúmať.

Zoznam použitej literatúry

- Caruso, D. R., & Mayer, J. D. (1998). *A measure of emotional empathy for adolescents and adults*. Unpublished manuscript. Získané 29.03.2022 online z https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1021&context=personality_lab
- Davis, M. H. (1980). *A Multidimensional approach to individual differences in empathy*. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85. Získané 29.03.2022 online z [Získané 29.03.2022 online z https://www.uv.es/~friasnav/Davis_1980.pdf](https://www.uv.es/~friasnav/Davis_1980.pdf)
- Drápela, K. (nedat). *Vícerozměrná analýza rozptylu (MANOVA) – její předpoklady a využití*. Získané 28.3.2023 online z http://user.mendelu.cz/drapela/Statisticke_metody/Tutorialy/MANOVA.doc
- Eisenberg, N., & Lennon, R. (1983). *Sex differences in empathy and related capacities*. *Psychological Bulletin*, 94(1), 100-131. doi: 10.1037/0033-2909.94.1.100
- Seitl, M., Charvát, M., & Juričová, K. (2017). *Česká verze škály emocionální empatie*. *E-psychologie*, 11(2), 47-70. Získané 29.3.2023 online z https://e-psycholog.eu/pdf/seitl_etal.pdf